

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет лінгвістики**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан ФЛ

_____ Н.С. Саєнко

« ____ » _____ 2019 р.

**Культура наукового технічного мовлення фахівця
РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

спеціальність усі спеціальності

форма навчання денна

Ухвалено методичною комісією
факультету лінгвістики
Протокол від _____ 2019 р. № _____

Голова методичної комісії
_____ С.В. Ібрагімова

« ____ » _____ 2019 р.

Робоча програма кредитного модуля «Культура наукового технічного мовлення фахівця» складена відповідно до програми навчальної дисципліни «Культура наукового технічного мовлення фахівця»

Розробники робочої програми:

ст. викладач, канд. пед. наук Тільняк Н.В. _____

ст. викладач Сидоренко Л.М. _____

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри української мови, літератури та культури ФЛ

Протокол від 22.05.2019 року № 10

Завідувач кафедри

_____ О.П. Онуфрієнко

«__» _____ 2019 р.

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019 рік

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019 рік

1. Опис кредитного модуля

Рівень ВО, спеціальність, форма навчання	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Рівень ВО <i>перший (бакалаврський)</i>	Назва дисципліни <i>Українська мова за професійним спрямуванням</i>	Лекції <i>18 год.</i>
Спеціальність <i>усі спеціальності</i>		
	Цикл <i>загальної підготовки</i>	Практичні <i>18 год.</i>
Форма навчання <i>денна</i>	Статус кредитного модуля <i>вибірковий</i>	Самостійна робота <i>24 год.</i>
		Самостійна робота 24 год., у тому числі на виконання індивідуального завдання - год.
	Семестр 1 або 2	Вид та форма семестрового контролю <i>залік, усний</i>
	Кількість кредитів <i>2 (60 годин)</i>	

Кредитний модуль «Культура наукового технічного мовлення фахівця» викладають на I курсі для студентів технічних спеціальностей. Дисципліна належить до циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки. Курс передбачає підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами наукового стилю української мови, що забезпечить професійне спілкування на високому рівні.

2. Мета та завдання кредитного модуля

2.1. Метою кредитного модуля є формування у студентів здатностей:

- володіти мовностилістичними засобами наукового тексту;
- визначати, оцінювати та запобігати різним формам порушень академічної доброчесності науковця;
- успішно презентувати результати своєї наукової діяльності;
- володіти науково-технічною термінологічною лексикою;
- здійснювати пошук науково-технічної інформації у віртуальному просторі із забезпеченням процедур академічної доброчесності .

2.2. Основні завдання кредитного модуля.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знання :

- вимог до написання та оформлення академічних наукових текстів;
- інтелектуальної власності в освіті та науці;
- предметно-логічну структуру і етапи створення науковий тексту;
- умов ефективного наукового спілкування;
- жанрових різновидів наукового стилю, ознак української наукової мови;
- особливостей конспектування, анотування, реферування наукових джерел;
- мовних засобів організації наукової інформації в науковому тексті;

- обов'язкових вимог оформлення наукової інформації;
- композиційно–логічну побудову усної наукової доповіді, повідомлення, виступу.

уміння:

- аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів;
- імплементувати досвід формування культури академічної доброчесності та запобігання проявам академічної нечесності;
- працювати з навчальною, навчально–методичною, науковою, довідниковою літературою;
- використовувати норми мовного оформлення наукових текстів різних жанрів у професійній сфері;
- створювати і редагувати текст наукової роботи згідно з вимогами наукового стилю, в тому числі з використанням інформаційних технологій відповідно до чинних в Україні стандартів

3. Структура кредитного модуля

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практ.	СРС
1	2	3	4	5
Розділ 1. Культура мови й культура мовлення				
<i>Тема 1.1. Предмет та завдання курсу, його наукові основи.</i>	6	2	2	2
<i>Тема 1.2. Загальна характеристика наукового стилю мовлення</i>	6	2	2	2
<i>Тема 1.3. Становлення та розвиток термінів. Культура термінотворення</i>	6	2	2	2
Разом за розділом 1	18	6	6	6
Розділ 2. Академічна доброчесність та основи академічного письма				
<i>Тема 2.1. Джерела наукової та освітньої інформації й інформаційний пошук</i>	6	2	2	2
<i>Тема 2.2. Академічна культура, академічна доброчесність</i>	6	2	2	2
<i>Тема 2.3. Мистецтво написання академічних текстів</i>	6	2	2	2
Разом за розділом 2	18	6	6	6
Розділ 3. Культура усного наукового мовлення				
<i>Тема 3.1 Мовленнєвий етикет як компонент комунікації студентів та спеціалістів.</i>	8	2	2	4

Тема 3.2. Культура ораторської і наукової дискусивно-полемічної мови.	7	2	2	3
Тема 3.3. Переклад та редагування наукових текстів	7	2	2	3
Разом за розділом 3	22	6	6	10
Залік	2	-	-	2
Всього годин	60	18	18	24

4. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	Лекція 1. Предмет та завдання курсу, його наукові основи. Теоретичні засади курсу. Поняття культури мови й культури мовлення. Основні комунікативні ознаки культури мовлення. СРС 1. Функціонування державної мови в науковій сфері. 2. Мова й література в системі культурних цінностей українського суспільства. 3. Функціональні різновиди української літературної мови. Їхні основні ознаки. Література: 1. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням. / С.В. Шевчук., І.В. Клименко. – К.: Алерта, 2011. – С.11-19, 49-51. Реж. доступу: http://pidruchniki.ws/1584072040598/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_za_profesiyrim_spryamuvanniam_-_shevchuk_sv
2	Лекція 2. Загальна характеристика наукового стилю мовлення. Становлення і розвиток наукового стилю. Особливості наукового стилю в українській мові. Мовні формули та мовні штампи у науковому стилі. СРС 1. Науковий, офіційно-діловий, розмовний (кодифікований) стилі літературної мови як основа мови фаху. 2. Характеристика лексичного складу української літературної мови за походженням та вживанням, за динамікою. 3. Орфографічні норми як компонент формування мовної компетенції фахівця Література: 1. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням. / С.В. Шевчук., І.В. Клименко. – К.: Алерта, 2011. – С.11-19, 49-51. Реж. доступу: http://pidruchniki.ws/1584072040598/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_za_profesiyrim_spryamuvanniam_-_shevchuk_sv
3	Лекція 3. Становлення та розвиток термінів. Культура термінотворення. Історія розвитку сучасної української термінології. Поняття “термін”, “термінологія”, “терміносистема”, “термінознавство”; поняття “дефініція. Структура термінів. СРС 1. Точність слововживання як ознака мови науки. Спеціальна лексика в наукових текстах.

	2. Багатозначність, синонімія, паронімія й омонімія в різностильових текстах. 3. Неологізми, архаїзми, історизми в українській літературній мові та в науковій термінології Література: 1. Мацько Л.І. Стилїстика української мови: Підруч. / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – С. 12-110. Реж. доступу: http://freelib.in.ua/load/78-1-0-615 2. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням. / С.В. Шевчук., І.В. Клименко. – К.: Алерта, 2011. – С.106-121.Реж. доступу: http://pidruchniki.ws/1584072040598/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_za_profesiyni_m_spryamuvannyam_-_shevchuk_sy
4	Лекція 4. Джерела наукової та освітньої інформації й інформаційний пошук. Первинні та вторинні джерела інформації. Електронні ресурси освітньої та наукової інформації. Методи і типи інформаційного пошуку. Інформаційна грамотність. Культура інформаційного пошуку. СРС 1. Принципи роботи інформаційно-пошукових систем. 2. Особливості позначення цифрової інформації у наукових текстах. 3. Основи та принципи наукової комунікації. Література: 1. Рижко О. М. Плагіат у соціальнокомунікаційному вимірі початку ХХІ століття: природа явища та історія боротьби : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук із соціальних комунікацій : спец. 27.00.01 «Теорія та історія соціальних комунікацій» [Електронний ресурс] / Рижко Олена Миколаївна, Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, Київ, 2017. – 438 с. – Режим доступу до ресурсу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Ryzhko_Olena/Plahiat_u_sotsialnokomunikatsiinomu_vymiri_pochatku_KhKhI_stolittia_pryroda_iavyscha_ta_istoriia_bor.pdf 2. Мельниченко А. Прояви академічної нечесності / А. Мельниченко // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред.: Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – Київ : Таксон, 2016. – С. 107–120. – Режим доступу до ресурсу: http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/2749
5	Лекція 5. Академічна культура, академічна доброчесність Основні прояви академічної нечесності. Плагіат. Методи запобігання академічної нечесності. Взаємодія та взаємний вплив усіх складових та учасників наукової та освітньої комунікації. СРС 1. Різновиди та особливості академічної нечесності. 2. Загальні принципи, основи та елементи академічної доброчесності. 3. Вплив відкритого доступу та формування академічної доброчесності. Література: 1. Рижко О. М. Плагіат у соціальнокомунікаційному вимірі початку ХХІ століття: природа явища та історія боротьби : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук із соціальних комунікацій : спец. 27.00.01 «Теорія та історія соціальних комунікацій» [Електронний ресурс] / Рижко Олена Миколаївна, Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, Київ, 2017. – 438 с. – Режим доступу до ресурсу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Ryzhko_Olena/Plahiat_u_sotsialnokomunikatsiinomu_vymiri_p

	ochatku_KhKhI_stolittia_pryroda_iavyscha_ta_istoriia_bor.pdf 2. Мельниченко А. Прояви академічної нечесності / А. Мельниченко // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред.: Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – Київ : Таксон, 2016. – С. 107–120. – Режим доступу до ресурсу: http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/2749
6	Лекція 6. Мистецтво написання академічних текстів Текст як наукове поняття, ознаки тексту. Особливості роботи з науковим текстом. Наукова стаття як самостійний науковий твір. Методика написання наукової статті. Наукова рецензія і науковий відгук (особливості укладання). Мовні кліше для написання рецензії та відгуку. СРС 1. Наукова стаття і науковий виступ: спільне і відмінне. 2. Майстерність усних виступів відомих людей. 3. Плагіат у науковому тексті. Література: 3. Мацько Л.І. Риторика: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько. – К.: Вища шк., 2003. – С. 36-87. Реж. доступу: http://thelaw.at.ua/load/inshi_pidruchniki/oratorske_mistectvo/macko_ritorika_2003/58-1-0-275 Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням. / С.В. Шевчук., І.В. Клименко. – К.: Алерта, 2011. – С.146-166.Реж. доступу: http://pidruchniki.ws/1584072040598/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_za_profesiyni_m_spryamuvannyam_-_shevchuk_sv
7	Лекція 7. Мовленнєвий етикет як компонент комунікації студентів та спеціалістів. Виступ із науковим повідомленням: структура, етапи підготовки. СРС 1. Умови ефективною мовленнєвою комунікації. 2. Шляхи подолання опору аудиторії. 3. Комунікативна позиція, способи її посилення. Культура слухання Література: 1. Семенов О.М. Культура наукової української мови./ О.М. Семенов. – К.: Академія, 2010. – 216 с. Реж. доступу: http://biblioteka-knig.net/yazykoznanie/19215-kultura_naukovo_ukrainsko_movi_-_semenog_o.html 2. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням. / С.В. Шевчук., І.В. Клименко. – К.: Алерта, 2011. – С.72-77; 510-524. Реж. доступу: http://pidruchniki.ws/1584072040598/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_za_profesiyni_m_spryamuvannyam_-_shevchuk_sv 3. Концепція Державної цільової програми розвитку Національної словникової бази на 2009-2015 роки / розпорядження КМУ від 13.02.2009 (http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Work/KMU_N140p_2009_Vocab.htm) 4. Комп'ютерні словники термінографічної серії СловоСвіт (http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_vocab_CD.htm) 5. Засади унормування української фахової термінології. Стандартизація термінології (http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_concept.htm#Sect2).

8	Лекція 8. Культура ораторської і наукової дискусивно-полемічної мови. Наукові конференції, наукові дискусії, творчі диспути як засіб вияву культури наукової мови. Мовленнєва поведінка в усній науковій дискусії, полеміці СРС 1. Дискусія, полеміка та диспут – спільне та відмінне. 2. Етичних норми і правила етикету під час дискусії. 3. Правила ведення переговорів. Література: 1. Семенов О.М. Культура наукової української мови./ О.М. Семенов. – К.: Академія, 2010. – 216 с. Реж. доступу: http://biblioteka-knig.net/yazykoznanie/19215-kultura_naukovo_ukrainsko_movi_-_semenog_o.html 2. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням. / С.В. Шевчук., І.В. Клименко. – К.: Алерта, 2011. – С.72-77; 510-524. Реж. доступу: http://pidruchniki.ws/1584072040598/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_za_profesiyni_m_spryamuvanniam_-_shevchuk_sv
9	Лекція 9. Переклад та редагування наукових текстів. Особливості редагування наукового тексту. Форми та види перекладу Проблеми перекладу наукових текстів. Машинний переклад наукових текстів. Причини виникнення помилок під час комп'ютерного перекладу. СРС 1. Помилки у вживанні фразеологічних зворотів, синонімів, неправильне використання запозиченої лексики 2. Використання скорочень, аббревіатур у наукових текстах. 3. Мовні електронні ресурси і використання їх у праці науковця. Література: 1. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням. / С.В. Шевчук., І.В. Клименко. – К.: Алерта, 2011. – С. 265-299; 317-349; 361-381. Реж. доступу: http://pidruchniki.ws/1584072040598/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_za_profesiyni_m_spryamuvanniam_-_shevchuk_sv 2. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: Навч. посіб. / С.В. Шевчук. – К.: Вища шк., 2000. – С. 38-54; 72-84.

5. Практичні заняття

Основні завдання циклу практичних занять – закріпити теоретичний матеріал, засвоєний у ході лекційної частини курсу; навчити студентів узагальнювати набуті знання для вирішення конкретних завдань (комунікативних, евристичних, креативних); виробити навички професійної етики.

№ з/п	Назва теми заняття
1	Практичне заняття 1. Наука як феномен культури. Наука як вища форма інтелектуальної самореалізації особи.
2	Практичне заняття 2. Мовні та жанрові особливості наукового стилю.
3	Практичне заняття 3. Термін, професіоналізми та їх ознаки.

4	Практичне заняття 4. Електронні ресурси освітньої та наукової інформації.
5	Практичне заняття 5. Методи запобігання академічної нечесності.
6	Практичне заняття 6. Структурно-змістові особливості наукового тексту
7	Практичне заняття 7. Етапи підготовки до публічного виступу.
8	Практичне заняття 8. Наукова полеміка.
9	Практичне заняття 9. Підвищення рейтингу. Залік

6. Контрольні роботи

Для контролю за якістю засвоєння навчального матеріалу передбачено проведення експрес-контролів на практичних та лекційних заняттях. Перевірка рівня знань, отриманих під час вивчення курсу «Культура наукового технічного мовлення фахівця» здійснюється на заліку, який проводять в кінці навчального семестру (зразки контрольних запитань див. у додатку).

7. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Система рейтингових балів, критерії оцінювання та умови допуску до семестрової атестації наведено у «Положенні про рейтингову систему оцінки успішності студентів з кредитного модуля (дисципліни) «Культура наукового технічного мовлення фахівця».

8. Методичні рекомендації

Заняття з дисципліни проводяться у формі лекційних та практичних занять, а також залучаються різні види додаткової роботи (консультації тощо). На практичних заняттях проводяться експрес-контролі для перевірки рівня знань з української мови професійного спрямування за 1 і 2 змістовими модулями, що дозволить виявити прогалини у знаннях, які можна буде ліквідувати за рахунок самостійної роботи і підготувати студентів до іспиту.

При розробленні робочої програми кредитного модуля 3. «Наукова комунікація як складова фахової діяльності» було враховано професійне спрямування факультетів та в практичних заняттях 6, 5 використано інтерактивні методи навчання такі, як рольова гра та кейс-метод, що дозволяють формувати у студентів здатність чітко та впевнено викладати свої думки, передбачувати наслідки своїх дій.

Грамотичний матеріал подається на семантико-синтаксичній основі, бо саме так можливо поєднати в собі теоретичний та практичний аспекти навчального курсу і підвищити грамотність, культуру мовлення, оволодіти мовою професії, здобути навички комп'ютерного перекладу й редагування, що стане в нагоді у майбутній діяльності.

Оскільки сучасний процес вербалізації спілкування ускладнений російськомовним впливом, то особливу увагу в програмі приділено усному мовленню. З огляду на це пропонуються різні типи завдань: діалоги, монологічні висловлювання, перекази текстів з фаху, обґрунтування певної думки, вислову тощо. Проведення дискусій, тематичних обговорень закріплюватиме навички усного мовлення, вироблятиме звичку дотримуватися орфоепічних норм. Такі форми роботи, як складання тез, коротке реферування, підготовка до виступу, написання статті з фаху, наукової доповіді та інші сприятимуть розвитку писемного мовлення.

Поєднання вправ із фонетики, орфографії, словотвору із творчими вправами з лексики, спрямованими на розвиток усного і писемного мовлення, надасть можливість студентам з початку вивчення курсу практикуватись у побудові речень, у точному висловлюванні, коригуючи також набуті знання з пунктуації.

На заняттях студенти вчать виступати з повідомленнями, рецензіями відповідно до можливих комунікативних життєвих ситуацій. Особливий інтерес викликає практична

робота над перекладами з російської та інших мов фахових і суспільно-політичних текстів з використанням комп'ютерних технологій. Такі форми роботи прискорюють процес активного опанування необхідною термінологією, новою лексикою.

9. Рекомендована література

9.1. Базова

1. Мацько Л. І. Культура української фахової мови (теорія і практика) : навч. посібник / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – Київ : Підручники і посібники, 2007. – 360 с.
http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/3685/kul'tura_ukrains'kogo_fahovogo_movlennya.pdf

2. Семенов, Олена Миколаївна. Культура наукової української мови : навчальний посібник / Олена Миколаївна Семенов. – Київ : Академія, 2010. – 213 с. : табл. – (Альма-матер). - Бібліогр.: с.207 <https://academia-pc.com.ua/product/205>

9.2. Допоміжна

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. - Львів: Світ, 2003. - 432 с.

2. Довідник з культури мови: Посібник / С.Я.Єрмоленко, С.П.Бибик, Н.М.Сологубта ін.; Заред. С.Я.Єрмоленко. -К.: Вища школа, 2005. - 399 с.

3. Культура української мови: Довідник / За ред. В.М. Русанівського. - К.: Либідь, 1990. - 302 с.

4. Культура фахового мовлення: Навч. посіб. / За ред. Н.Д. Бабич. - Чернівці: Книги ХХ ст., 2005. - 572 с.

10. Інформаційні ресурси

1. <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
2. <http://chak-chy-pravylny-my-hovorymo.wikidot.com/>
3. <http://kultura-movy.wikidot.com/>
4. <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
5. <http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007/>
6. <http://nepravylno-pravylny.wikidot.com/>